

Praėjo metai, skirti Meilės Lukšienės 100 metų jubiliejui paminėti. Prasidėjo jie Lietuvos edukologijos universiteto parengtu memorialinės lentos atidarymu ir įdomia, turininga konferencija. Atidengiant memorialinę lentą ne vienas iš kalbėjusiųjų vylėsi, kad tie metai bus skirti ne tik asmenybei paminėti, bet kad ir vėl prieš dvidešimt penkiolika metų keltos mintys bus iš naujo pergaltos, kad mes gebėsime jau žvelgdami iš laiko perspektyvos suprasti, ką galime pritaikyti šiam laikotarpiui. Akivaizdu, kad brandumas ateina su metais ir kad per tą praėjusį laiką jau buvo galima pamatyti, kas iš sumanytų reformos pagrindų tebėlieka aktualu, ar per tuos praėjusius metus pavyko žengti pasirinkta kryptimi ir ar per šiuos paminėjimo metus pavyks žengti žingsnį į priekį. Buvo proga suvokti, pasiręgti, intelektualiai kiekvienam individualiai pasverti savo galimybes, apmąstyti savo vietą ilgame reformos kelyje ir pagalvoti, kas ką galime padaryti.

Peržvelgus tuos metus – nuo 2013 m. balandžio 25 d. vykusios konferencijos dieną iki šių dviejų „Pedagogikos“ tomų pristatymo, – man atrodo, kad tos viltys pasiteisino su kaupu. Metų pradžioje neatrodė, kad iš viso pavyks tiek padaryti per tuos vienus metus. Pirmiausia turbūt išryškėjo, kad Lietuvos edukologijos universitete yra stipri bendruomenė, kuri susitelkė ir parodė, kad yra tikrai galinga jėga ir intelektualiai, ir savo veiksmis. Bendruomenė, kuriai vadovauja prof. A. Gaižutis, pats aktyviai dalyvavęs ir inicijavęs ne vieną programos renginį, pradėjo renginius, nubrėždama jų turinį. Sėkminga aplinkybė yra ta, kad šiai bendruomenei iš dalies priklauso ir ŠMM darbuotojai, kurie su tokia energija „užsuko“ visų tų metų įvykius. Negalima atsistebėti, kaip Ritai Dukynaitei galėjo užtekti jėgų, kai šitiek įvairausio lygio ir pobūdžio renginių buvo pilna Lietuva, o jos organizuojanti ranka buvo jaučiama ir miesto, ir rajonų mokyklų renginiuose; veikė ji visur tyliai, kantriai ir nematoma, bet viskas nenutrūkstamai vyko. Visur buvo juntama Ričardo Ališausko patirtis, mąstymas, idėjos.

Labai daug Lietuvos edukologijos universiteto dėstytojų ir profesorių, ypač iš Ugdymo mokslų ir Socialinės edukologijos fakultetų (nebeišvardinsiu visų), Meilės Lukšienės ir jos kolegų Lietuvos švietimo reformos pagrindus skleidžia būsimiems pedagogams, o tai

Ingė Lukšaitė

jau yra stiprus impulsas nors iš dalies vėl pasukti reformą anksčiau numatytąja kryptimi. Šiame darbe nenuilstančios yra profesorės Marija Barkauskaitė, Ona Monkevičienė. Prof. Marija Barkauskaitė per visus daugiau nei dvidešimt metų nuosekliai buvo reformos pagrindų šalininkė ir jau tris dešimtmečius darė ir daro viską, ką pajėgia, kad reformos pagrindai būtų įgyvendinti, ugdant svarbiausią jos „statytoją“ – mokytoją; kartu ji buvo ištikima Meilės Lukšienės bičiulė, lydėjusi ją savo supratimu, pagarba, šiluma ir meile iki pat gyvenimo pabaigos ir nenuilstamai veikusi jos atminimo labui, niekur sau pačiai dėmesio nepareikalavusi.

Gerbiamas Rektoriau, Jūs turite labai stiprią komandą, kuri gali padaryti svarius darbus, gali ugdyti reformos vykdytojus ir jos tobulintojus. Perskaičius *Pedagogikos* mokslo darbų 111 tomą (atsakingoji redaktorė M. Barkauskaitė), akivaizdu, kad tai tikrai labai geros kokybės mokslinių darbų rinkinys. Šis tomas išsiskiria iš kitų leidinių tuo, kad jame išspausdinti straipsniai iš esmės yra susiję su XX a. paskutiniais dešimtmečiais sumanytąja mokyklos reforma. Kiekvienas autorius nagrinėja esminius reformos postulatus, bet kartu į juos pažvelgia vis iš kito taško. Tai yra labai neformaliai parašyti tekstai, su visa ta gelme, kurios verta yra mokyklos reforma, savo įžvalgomis labai ryškiai susieti su dabartimi. Nė vienas, net plenariniai pranešimai neturi paviršutiniško ar tik retorinio kalbėjimo bruožų. Šiame tome rasime ir pagrįstų kultūrologinių įžvalgų, ir Lietuvos edukologijos minties raidos tyrimų, ir Meilės Lukšienės darbų įvertinimų. Iš tikrųjų tai stebėtinai vertingas leidinys savo sandara, tikslingumu, nagrinėjamomis problemomis. Geresnio atminimo mokslininkui ir kultūros veikėjui turbūt negali būti. Pats *Pedagogikos* mokslo darbų tomas dar turi ir savaiminę reikšmę, kaip mokslinės minties žingsnis pažįstant pačius save, savo tautą ir visuomenę.

Nuoširdžiai dėkoju visos šeimos vardu Lietuvos Respublikos Prezidentei Daliai Grybauskaitėi, pagerbusiai savo dalyvavimu ir memorialinės lentos atidengimą, ir M. Lukšienės vardo suteikimą Mariampolio vidurinei mokyklai. Iš visos širdies noriu padėkoti labai daugeliui žmonių ir pirmiausia Lietuvos švietimo ir mokslo ministerijos kancleriui Dainiui Numgaudžiui – Valstybinės programos „100-osios Meilės Lukšienės gimimo metinės – UNESCO minima sukaktis“ vadovui. Renginiuose dalyvavo ir Lietuvos Seimo ir Vyriausybės nariai, UNESCO organizacijos atstovai Lietuvoje. Visiems jiems dėkoju.

Per Lietuvą nuvilnijusį sukakties minėjimą kūrė labai daug žmonių. Išvardyti visų yra neįmanoma, bet visi, kas savo veikla prisidėjote, dirbote neformaliai; nebuvo nė vieno susirinkimo ar darbelio, kuris būtų daromas tik dėl „paukščiuko“, o buvo dirbama iš esmės ir susitelkus.

Dar yra likę keli nebaigti ilgalaikiai programos darbai. Organizuojama baigiamoji tarptautinė konferencija Seime „Negausių tautų likimai ir švietimas globaliame pasaulyje“. Dar šiemet turėtų būti išleistas vieno iš pagrindinių Meilės Lukšienės edukologinių darbų – doc. dr. Ramutės Teresės Bruzgelevičienės sudarytų „Jungčių“ (su Vaivos Vaicekauskienės indėliu) vertimas – tekstai anglų ir rusų kalbomis. Kitas svarbus darbas yra neužbaigto darbo „Lietuvos mokyklos istorijos ir pedagoginės minties XIX a. pirmos

pusės šaltinių antologijos“ sudarymas. Būtent Lietuvos edukologijos universitetas ėmėsi finansinės ir institucinės atsakomybės bei sudarė sąlygas dirbti savo ir Istorijos instituto darbuotojams, kad tomas galėtų būti pabaigtas. M. Lukšienė, įpusėjusi darbą prie šio tomo, perėjo prie švietimo reformos dokumentų rengimo, ir viskas liko rankraščiuose. Dar vienas didelis darbas – tai jos bibliografija, kurią rengia Nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka. Be to, rengiu straipsnių rinkinį, kuris turėtų apimti jos literatūros, kultūros ir švietimo istorijos straipsnius. Žinoma, dar yra daug nepublikuotų rankraščių. Jeigu tikrai Lietuvos edukologijos universitete pradės veikti Švietimo istorijos centras, tai būtų labai svarbus žingsnis Lietuvos švietimo istorijos tyrimams plėtoti, kadangi Lietuvoje nėra nė vienos institucijos, kurioje būtų sistemingai atliekami Lietuvos švietimo istorijos tyrimų darbai, be kurių Lietuvos mokytojų parengimas negali būti visavertis. Tokiam darbui reikia atitinkamos kvalifikacijos, nes istorikas nelabai gali suprasti, kur yra ta pedagogika išlikusiuose istoriniuose dokumentuose ir tekstuose (ypač senuosiuose), o edukologui trūksta istoriko pasirengimo. Švietimo istorijos tyrimų centras galėtų išugdyti tarpdisciplininių kvalifikacijų specialistus.

Taigi, ir toliau sutartinai dirbant, galvojant, kad šitie metai buvo naujo etapo, arba starto, metai, sudarantys galimybę permąstyti, kokia turėtų būti mokykla, kokia jos užduotis ir kokia jos misija mūsų bendrijos – Lietuvos valstybės, visuomenės ir tautos raidai, yra vilties, kad mokykla ir visas švietimas taps mūsų bendrijos išlikimo, sėkmingos ateities laidu. Didžiausia viltis, kad augantys jaunieji dėstytojai, mokytojai, gaudami deramus pagrindus, įsilies į mūsų visuomenę, ją ugdydami taip, kad ji kūrybiškai gebėtų gyventi globalėjančiame pasaulyje ir išlikti savimi. Šiuo metu Lietuvos edukologijos universitete yra visos sąlygos ir galimybės ugdyti mokytojus, kurie galėtų būti tokios ateities „statytojais“, nes dėstytojų ir studentų intelektualinė parengtis leidžia tai daryti. Teliaka palinkėti, kad universiteto dėstytojai galėtų savo žinias, patyrimą, intelektą perteikti iš širdies būti mokytojais siekiantiems jaunuoliams, kurie eitų dirbti su ugnele, pasišventimu ir noru.

Praėję metai daugelio pastangomis mus praturtino, tikėkimės, kad ir subūrė bendram darbui. Todėl tai, ką pasiekėme per tuos metus, tapo kartu ir visų mūsų turtu. O būtent dėl to ir galime vienas kitą pasveikinti.

Habil. dr. Ingė Lukšaitė